

SLUNEČNÍ CYKLUS

Radek Stavěl

DOKOŘÁN

SLUNEČNÍ CYKLUS

Radek Stavěl

Radek Stavěl

Sluneční cyklus

Cover picture designed by Freepik.

© Radek Stavěl, 2017

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Vydání druhé (první elektronické).

Odpovědný redaktor Marek Pečenka.

Redakce Tereza Kodlová.

Obálka, grafická úprava, sazba

a konverze do elektronické verze Michal Puhač.

Vydalo v roce 2018 nakladatelství Dokořán, s. r. o.,

Holečkova 9, Praha 5, dokoran@dokoran.cz, www.dokoran.cz,

jako svou 938. publikaci (278. elektronická).

ISBN 978-80-7363-876-4

1.	Předvolání do Prahy / léto 2014	7
2.	Zima v Praze / leden 2005	15
3.	Zeměkoule / 20. leden 2005	18
4.	Rodinná oslava / květen 2005	21
5.	Uhelný projekt / listopad 2005	27
6.	Plán Amsterdam / říjen 2006	29
7.	Slunce / říjen 2006	35
8.	Severní Čechy / listopad 2006	37
9.	Neviditelná ruka osudu / 1971–2010	40
10.	Sluneční projekt / listopad 2006	43
11.	Potřebujeme vědět Proč / leden 2007	47
12.	Lanzarote, Kanárské ostrovy / jaro 2007	52
13.	Hra na „Kdo je to“ / jaro 2007	60
14.	Pražští lobbisté / 1989–2007	63
15.	Mariánské lázně / léto 2007	66
16.	Honička za sluncem / říjen 2007	71
17.	Vize / 2007	76
18.	Převrat / 2007	80
19.	Nevěra / zima 2008	84
20.	Konexe / zima 2008	88
21.	Nevěra II / jaro 2008	92
22.	Teta / léto 2008	96
23.	Počasí / podzim 2008	101
24.	Firemní ráje / zima 2009	106
25.	Boj / jaro 2009	109
26.	Louka / jaro 2009	117
27.	Sluníčko na štrůdlu / léto 2009	124

28. Úřad / léto 2009	129
29. Erupce / déjà vu	134
30. Solární Klondike / podzim 2009	138
31. Kdo je tady šéf / podzim 2009	142
32. Telefonát / Vánoce 2009	147
33. Dopis s černým pruhem / zima 2010	150
34. Kruppovy závody / zima 2010	155
35. Vyúčtování (Solární Klondike II) / zima 2010	159
36. Slunce / 1607–2010	165
37. Miami Beach / březen 2010	170
38. Česko vs. Florida /2010	178
39. Vědkyně a vědec / 1607–2010	183
40. Rmutná hra	187
41. Business dinner / jaro 2010	190
42. Rozloučení a shledání / léto 2010	196
43. Observatoř / jaro 2011	199
44. Sluneční cyklus / léto 2010	204
45. Isabela / 2015	209
46. Matka / léto 2010	214
47. Novinářka / léto 2010	217
48. Rakovina společnosti / podzim 2010	220
49. Zpáteční jízdenka / podzim 2010	228
50. Praha / 2012	230
51. Dohra / 2015	235
52. Brusel / 2015	238
Příloha / Energiewende 2016	247

Příběh a jeho hlavní hrdinové jsou smyšlení. Naopak skutečná jsou uvedená data, ekonomické a politické souvislosti i historické události. Proto se příběh nevyhnul také skutečným vrcholným politikům, významným firmám, uznávaným expertům a historickým osobnostem.

Tento příběh věnuji Německu, největší evropské ekonomice. Poté, co se po druhé světové válce úspěšně rozvinula ve svobodný demokratický stát s tržním hospodářstvím, se koncem minulého století začaly množit varovné signály o možné změně tohoto vývoje. Nejvýraznějším odchýlením od tržní ekonomiky a svobody podnikání se stala regulace energetiky. To, co Německo, respektive jeho občané, zatím celkem bez větších obtíží absorbovali, mezitím napáchalo obrovské škody menší ekonomice a mladší demokracii, kterou máme my v Česku. Pokud se však z energetické politiky, označované „Energiewende“ – „Wende“ lze překládat jako „zvrát“ – má stát vzor pro „zvrát“ ve vývoji v dalších oborech a vůbec ve společnosti, může přijít to, že Německo zažije otřesy, které už neabsorbuje, a ty dramaticky dopadnou nejen na Němce, ale i na jejich sousedy a vůbec celou Evropu. To, co se objevilo u energetiky jako nová forma centrálně řízeného systému, může předznamenat cestu k celkovému odklonu od základních hodnot západní civilizace.

Vždycky když přeletěli řeku a blížili se nad příměstskými poli na to malé letiště, kam nevede vlak ani metro, připadala si, že přijela na vesnici. Na jednu stranu se pokaždé těšila, protože ta „vesnice“ měla pozoruhodné historické jádro, kterým se mohla volně toulat hodiny a stále objevovat nová zákoutí i celé čtvrti. To bylo z letiště přes kopec dolů. Na opačnou stranu, z letiště po rovině ke vzdáleným horám, se ovšem nikdy moc netěšila. Ale právě tam byl její cíl, na konci silnice vedoucí na severozápad. To ošklivé severočeské město s velkou chemičkou a jejím svérázným ředitelem, který neuměl žádný světový jazyk, ale všechno mu tam patřilo.

Sklapla knihu, letadlo šlo na přistání a její dva zvědaví sousedé konečně uviděli titul – *Valpuržina noc*, Gustav Meyrink. Dnes jí nebylo do řeči, tak se starším pánem, který vypadal jako manažer či byznysmen, ani s jeho mladou kolegyní (že by osobní asistentkou?) nezavedla řeč. Což jindy na trase mezi Londýnem a Prahou nebyl problém, téměř pokaždé se s někým seznámila a vícekrát tak načerpala zajímavou informací nebo tip o městě. I přes pracovní povinnosti si vždycky na Prahu vyšetřila čas.

Dělala to tak, že přiletěla večer před jednáním. Ubytovala se v hotelu u ruzyňského letiště a vyrazila do Starého Města. S fotoaparátem, s knížkou nebo jen tak. Povečeřela, někdy zašla i na drink a pak se vrátila do hotelu, většinou sama. Vadily jí otázky místních, proč chodí sama do baru, ale když narazila na příjemného muže ve středních letech, který jí tuto stupidní otázku nepoložil, ráda si pohrála s myšlenkou, že ponechá konec večera otevřený. Ale otevřený jen opatrně. Následující den totiž vstávala brzo. Čekalo ji celodenní jednání v chemičce, pak se v pronajatém voze vrátila do Prahy, odkud kolem devatenácté odlétala s British Airways zpátky do Londýna.

Teď viděla svou destinaci úplně jinak. Žádný hotel, ani středověké uličky kolem řeky. Vlastně už na letišti se cítila zvláště. Byla zvyklá, že ji nikdo nečeká a ona si o všem rozhoduje sama, počínaje rychlostí kroku, jaký zvolí cestou do hotelu, až po program na večer. Teď ale vyhlížela někoho, vůbec vlastně nevěděla koho, kdo zřejmě na výstupu od příletů drží cedulku s jejím jménem. Bylo jí trapné po těch chlapech s cedulkami pokukovat, protože i oni na ni koukali – co koukali, civěli! Jako rybáři. A ona přece nechtěla být odchycena. Nikde její jméno. Už v lehké panice začínala přemýšlet, co vlastně bude dělat, vždyť nemá na nikoho kompetentního ani telefonní číslo! Když ji oslovil mladý vysoký muž: „Miss Lopez?“ Sice bez cedulky, zato s jistotou, že je to ona.

„Já jsem Martin Plachý.“

V rozpacích se s ním vydala na parkoviště, taky ji mohlo napadnout, že si o ní zjistili informace, mají její foto a tak dále... Byla dokonce tak zmatená, že když jí dal kufr do auta, postavila se k zadním dveřím, jako by to byl taxík. Vlastně teprve tehdy si ho poprvé prohlédla. Vysoký, ale mírně shrbený, protože spíše než štíhlý byl vyloženě hubený. Úzké džíny, sportovní bunda, žádný suchar, překvapivě docela šik... až na ty přehnaně nablýskané polobotky s traktorovou podrážkou. Spíš poloboty, než polobotky, tak humpolácké! napadlo ji.

V kulaté drobnější tváři měl velké hnědé oči, v nichž se mu poba veně zablýsklo, když ji viděl stát u zadních dveří. Rychle ale nasadil téměř prosebný výraz, aby ji požádal, zda by si mohla sednout dopředu, lépe se jim tak bude prý povídat.

Moc toho ale cestou nenamluvil. Na to, že se jednalo o vyšetřovatele ze speciálního útvaru kriminální policie, jí nekladl ani žádné závažné otázky. Možná se mu nechtělo se stále prát se svou neprocvičovanou angličtinou.

„Kolikrát jste byla tady v Praze?“ zeptal se jí, když stáli na prvním semaforu směrem do centra.

„Šestkrát,“ vyhrkla, a pospíšila si dodat: „... nebo sedmkrát, tak nějak,“ pokrčila rameny, jako by to chtěla zrelativizovat. Sama ale dobře věděla, že tu byla přesně šestkrát, každou svou cestu si dobře pamatovala. Přijížděla jednou ročně na audit environmentálních ukazatelů, které se klient rozhodl dobrovolně zveřejňovat spolu s výroční zprávou.

„Vaše firma tady má docela velké domácí zastoupení, proč tu práci nemohl dělat někdo odtud?“ zeptal se kriminalista u dalšího semaforu.

„Nemají tady specialistu na nefinanční reporting, podmínkou auditu je, že to supervizuje expert, který se na to globálně specializuje.“

Nebyla si jistá, zda jí rozuměl. Nic neřekl, pak zakroutil hlavou nad autem, co je myškou předjelo, něco zamumlal česky a zase jen mlčenlivě řídil.

„Moc si vážíme, že jste přijela až sem, abyste tady vypovídala,“ konstatoval u dalšího semaforu.

Tak ne že by se jí zrovna chtělo. Ale právníci Audit Veritas ji upozornili, že se tomu případu v Česku přisuzuje velká pozornost. Byla zproštěna mlčenlivosti. Měla plnou podporu vedení, aby s policií na případu spolupracovala, a dokonce aby vyhověla žádosti o osobní výpověď v Praze. Jinak by zůstala v Londýně, kde byla v pobočce Audit Veritas zaměstnána, a byla by vypovídala tam prostřednictvím britských orgánů.

Za půl hodiny byli v centrále kriminálky a vyšetřování závažné trestné činnosti v Holešovicích. V místnosti byla ještě policistka a překladatelka. Přestože se výpověď natáčela na video, policistka zaznamenávala její výpověď na počítač, který každou chvíli chroustal data, a do toho pískal mohutný monitor, jaký si matně pamatovala z devadesátých let z počítačové učebny ve své škole v Madridu.

Po zaznamenání osobních údajů a základních dat přešel vyšetřovatel Martin Plachý rovnou k věci a začal jí ukazovat snímky areálu Severočeských Chemovodů, a. s.:

„Poznáváte to?“ Na obrázku byl letecký snímek celého areálu.

„Ano, jistě. To jsou Chemovody.“

„A toto?“ Na obrázku byla jakási kalná laguna.

„Ano, území určené k sanaci.“

„A toto?“

„Ano, to je také to území, jenom z jiného pohledu, byla tam i nevyužívaná parcela ve stráni.“

„A toto?“

„To je to samé místo, jen už tam stojí fotovoltaická elektrárna.“

„Kdy jste ji tam viděla?“

Byla na otázku připravena, ale pro jistotu si otevřela svou pracovní složku v laptopu.

„V prosinci 2011.“

„Jste si jistá? Kdy přesně?“

Hledala to na stránce, cítila na sobě jeho upřený pohled, bylo jí to nepříjemné. Ba ne, nevadil jí jeho pohled, ale jak se k ní nakláněl, přikládaje této otázce značnou důležitost, ucítila jeho dech a v něm něco nepříjemného, snad pozůstatky česnekového jídla, možná piva.

„Byla jsem tam 15. prosince 2011.“

„A kdy jste tam byla naposledy před tímto datem?“

„To vám řeknu také přesně: 3. ledna 2011.“

„Co jste ten den viděla na místě a v okolí té laguny?“

„Jak jsem už uvedla v písemné odpovědi, na místě se stavěla solární elektrárna.“

„Stavěla? To znamená, že ještě nebyla hotová?“

„Ne, hotová nebyla.“

„Co se na stavbě dělo?“

„To si přesně nepamatuju.“

„Byly už instalované solární panely?“

„To nebyly, stavěly se tam konstrukce.“

Plachý vzal několik na počítači nakreslených obrázků a ukazoval jí jeden po druhém různé fáze výstavby fotovoltaické elektrárny. Vypadalo to jako z nějaké ilustrované učebnice pro děti – krásná zelená louka, potom systém prolézaček a bludiště konstrukcí, pak řady solárních panelů, v nichž se zračilo nebe jako moře v zrcadlových brýlích, a nakonec trafo a hadovité propojení kabely.

Pousmála se: „Hezké omalovánky.“

Vyšetřovatel se zatvářil dotčeně.

„Nebyly by lepší snímky?“ věděla, že dráždí hnízdo plazů, ale nemohla si pomoci: „U nás – ve Španělsku – odhalili podvody snímáním z dronů nebo třeba z Google Earth. To si snadno porovnáte s datem pořízení.“

Místo aby vybuchl, uviděla v jeho očích záblesk pobavení – stejně jako když u jeho auta způsobně čekala, až jí otevře zadní dveře.

„V kolik odlétáte?“

„Nevím, musela bych se...“

„Asi kolem sedmé, vidíte.“

Chabě přikývla a cítila, jak ji opouští poslední naděje, že aspoň odpoledne stráví podle svého, touláním po městě. Bylo krásně, sluníčko a příjemné teplo.

„To bychom mohli stihnout,“ odušil nahlas.

Cestou na sever Čech stále ještě pochybovala nad správností své reakce, vlastně nereakce, kdy poddajně souhlasila a nasedla do jeho mírně ojeté škody Octavie. Na druhou stranu, měla zadání vyjít české policii vstříc...

Rezignovaně se opřela do opěrky a čekala, co bude. A nakonec neli-tovala. Ten kluk jí pár zajímavých věcí řekl. Vykresloval jí situaci s tím svým zvláštním pousmáním, které zopakoval vždy, když vyjmenoval některý z důsledků sluneční horečky, která před pěti lety v Česku vypukla. V její souvislosti se prý vyšetřuje už i vražda a k tomu vyhrožování vraždou předsedkyni Energetického regulačního úřadu. Zmínil také několik desítek obchodních sporů u soudů a arbitrází o miliardy vedených investory proti státu. A celá ta podpora stála jenom na dotacích výrobcům z obnovitelných zdrojů ročně přes 40 miliard korun, tedy kolem půldruhé miliardy eur.

„Částku, která v malé desetimilionové zemi představovala ročně procenta celého státního rozpočtu a která mohla každoročně pomoci vyřešit zásadní ekologické a sociální problémy země,“ říkala si Isabel v duchu během dlouhých pauz mezi krátkými větami svého řidiče a vyšetřovatele. „Obnovitelné zdroje jsou správná věc, tak proč to nabralo takovýhle směr?“

Stáli v areálu chemičky, až úplně na konci, kde nebyly žádné provozy, jen jedna přízemní budova skladů. Proti nim se vedle vybagrované a zpola zasypané jámy po dehtové laguně zvedala v mírném svahu fotovoltaická elektrárna a táhla se daleko až k horizontu kopce, na rozloze asi tak tří fotbalových hřišť. Řady panelů vypadaly vyleštěně, kabely zapojené a všude bylo čisto, trávník kolem pečlivě sestříhaný.

„Představte si, že tu stojíte onoho 3. ledna,“ skočil jí do myšlenek vyšetřovatel Plachý, „popište, co jste tehdy viděla.“

„To je jednoduché,“ řekla Isabela. „Bylo hnusně, zima a bláto, ale nesněžilo. Jezdily tu nákladáky. Vozily pozinkované konstrukce a skládaly je na tu louku.“

„A to už dokončovali, nebo teprve s pokládkou začínali?“

„To nevím. Rozhodně to nevypadalo, že už mají po sichtě a můžou jít na pivo.“

Pokývnutím ocenil její humor, ale poněkud suše pokračoval: „Nevypadalo to tedy třeba jako oprava?“

„Jak to myslíte?“

„Jde o to, zda to mohli mít do 31. prosince hotové?“

„Vždyt jsem vám říkala, že jsem tu byla pak 15. prosince a elektrárna už stála a zřejmě vyráběla i proud.“

Z jeho výrazu vycítila, že je něco špatně, něco je velmi špatně... málem se jí zatočila hlava, došlo jí to dřív, než promluvil. Slunce sice už bylo pod mrakem, ale jí bylo najednou až moc horko. Nad elektrárnou kroužil nějaký pták a intenzivně pískal.

„Ale já se vás ptám na 31. 12. 2010.“ Už na ní viděl, že to mezitím pochopila, tak zkrátil svou minutku slávy a hned pokračoval: „Tedy zda už nemohla být postavena, zprovozněna dřív a pak se třeba zjistilo, že panely jsou špatně instalované nebo se jim hroutí konstrukce a bylo třeba to znovu rozebrat.“

„No to nevím, jak říkám, vozili teprve konstrukce,“ konstatovala Isabel.

„Vidíte a dva lidé, revizor, stejně jako úředník stavebního odboru, kteří sem přišli provést kontrolu dne 31. prosince – roku 2010,“ zdůraznil letopočet, „se podepsali pod potvrzení, že je vše v pořádku a elektrárna je zkolaudovaná a připojená,“ zasmál se Plachý, ale jeho oči se tentokrát nesmály, jejich hnědá barva tmavla do hořkosti: „Poslední den roku je i u nás pracovní den. Licenci dostala tato elektrárna na základě dokumentace z té kontroly od úředníka Energetického regulačního úřadu na Silvestra ve 20 hodin 55 minut.“

„Je to vůbec ještě možné, že ten samý den...“

Plachý zavrtěl hlavou: „Udělal chybu, povolení stavby ještě nebylo pravomocné, i když razítko od stavebního úřadu už měli.“

„Ale...“ rozhlédla se kolem, „to si toho nikdo...“

„Ne,“ teď už byl jeho úsměv spíš unavený. „Sem mají přístup jen zaměstnanci. Ti si to buď už nepamatují, anebo viděli hotovou, funkční elektrárnu... Ale pojdte, ještě vám něco ukážu.“

Šli kousek podél panelů k trafostanici, domku bez oken, zato s bohatým drátovým vycházejícím ze střechy, s odporně nahnědlou omítkou a dvěma kovovými dveřmi žabincové barvy. Nádheru rámoval stříbrně světlé okap, téměř bez promáčeklin a rzi, skoro jako nový.

„A na trafo si pamatujete?“

Chvilí se zamyslela, pak se rozjasnila. Snad jako by měla dokonce radost, že aspoň něco mohlo být v pořádku: „Ano, ta bouda tu stála.“

Plachý krátce přikývl: „A stálo tu ještě něco?“

Opět se zamyslela, ale ten skoro radostný pocit už se nedostavoval. Pokrčila rameny. Plachý se přehrabával v baťůžku, našel konečně fólii s vytisknutými fotografiemi různých diesela agregátů.

Přikázala si, že už se nenechá překvapit. Plachý si s ní ale nepohrával, za což mu byla vděčná, hned totiž pokračoval: „Prověříme logicky i podezření, že elektrina dodávaná tehdy do sítě nebyla vyrobena solárními panely, ale normálně naftovým motorem. Mohlo jich být i dokonce více. Těch agregátů.“

Další skříňovité ohavnosti v blízkosti trafa si nevybavovala, ale váhala.

„Jedná se o vážný korupční případ. Vy jste náš klíčový svědek.“

Vizuálně si jistá nebyla, ale jako by jí z tehdejšího blátivého severočeského ledna v hlavě rezonoval vzdálený, ale hluboký zvuk běžícího motoru. Jako by úplně cítila závan pachu spalin. Ale ne, toto ti, milý detektivku, nepotvrdím. Můžeš být rád, že jsem ochotná podepsat tu samotnou elektrárnu – ne-elektrárnu.

„Pojedeme?“ řekl opět tím suchým tónem, který neměl s jeho původní usměvavostí nic společného. Když nastartoval, s nepříjemným pocitem se tu ještě naposledy rozhlédla.

Mlčeli až k dálnici. Když se na ni dostali, řekl, že ji doprovodí až do odletové haly.

„Jsem v ohrožení?“ zeptala se znepokojeně.

„Tak bych to neřekl, ale bohužel se nám stává, že lidi z ničehonic odvolají svou předchozí výpověď.“

To už jí do řeči nebylo vůbec. Bylo jí sice milé, jak dvorně se k ní choval, podržel dveře, vzal tašku, ale uvnitř zůstávala hluboce skeptická. Rytířů na jeden den, na jeden večer, na jednu noc poznala dost. Když jí podával ruku, navzdory pevnému stisku, už živě viděla, jak se otočí, vše pustí z hlavy a odjede domů za úplně jiným programem. Jistě, možná bude zapáleně dál pracovat na komplikovaném případu nebývalých rozměrů. Ale než se případ po letech dotáhne do konce, může být už pětkrát přeložen, anebo sám odejde za lukrativnější prací a bude nahrazen někým jiným, komu ona bude jako svědek lhostejná.

Koneckonců jsou to jen úředníci, pomyslela si Isabel ještě, když v letadle usedala na své místo. Teprve nyní si uvědomila, že nemá místo u okna, nýbrž zbylo na ni jen neoblíbené prostřední sedadlo. Zalitovala toho, napadlo ji, že viděla Prahu možná naposledy. Po dnešku nějak ztratila chuť se sem vracet. Čeští muži jí nikdy nepřinesli nic dobrého, raději dál od nich, řekla si, když letadlo nabralo výšku. Mezi obláčky se pokusilo dohonit slunce, které směřovalo kamsi za Londýn, a ještě dále přes moře na západ, dole už zemi přikryl večerní stín a sluneční elektrárny se ukládaly ke spánku.

Na počátku ta vize tak tragicky, jak vyšetřovatel Martin Plachý její naplnění vylíčil Isabel Lopezové, nevypadala. Spíše kuriózně – země, která má v Evropě průměrné až podprůměrné množství slunečního svitu, se měla stát sluneční velmocí. Ne že by si uměla přičarovat více sluníčka, ale rozhodla se ho uctívat tak, že pro něj postaví nejvíce solárních sva-tyň v Evropě. Na počátku v tom ale všichni byli vlastně nevinně.

Za oknem nic moc, obvyklý kalný únor s deštěm a sněhem v podmraceném povětří. Slunce se o nic ani nepokouší. Magda odvrátila pohled od okna k tomu svému domácímu sluníčku. Zkoumavě se na něj dívala, jako by na něm něco hledala.

„Co je?“ pobavilo Ondřeje poté, co vzhlédl od laptopu.

„Přemýšlím, kam si tě zařadit,“ řekla Magda a kočkovitě se protáhla, kolem ní na gauči leželo několik azurově modrých katalogů cestovních kanceláří s nabídkou letních dovolených. Seděla mezi nimi v pleteném hnědém roláku, nohy jí obepínaly domácí legíny, zakončené tlustými ponožkami.

Dřív než stačil zareagovat, vystrčila před něj stránku s tabulkou: „Jednička ani čtyřka nebudeš, to jsou extrémy – buď mají bílou, nebo pihatou pokožku, vlasy hodně světlé nebo zrzavé a nikdy se neopálí, jen spálí. Druhý extrém je čtyřka, snědé až černé typy, kterým na slunci skoro nic nehrozí.“

„A já?“

„No právě,“ šťastně se usmála Magda. „Buď dvojka, nebo trojka.“

„A kde je ta hranice?“

Magda se mírně zamračila, jak luštila tabulku. Pak se opět tak holčičkovsky usmála, když to našla: „10–20 minut, to je dvojka, a trojka je: 15–25.“

„Co ty minuty říkají?“

„Vlastní ochranná doba pokožky,“ odpověděla Magda.

„A co je to přesně?“

„Ježiš, Ondro, proč musíš všechno tak komplikovat,“ zamračila se na oko. „Na, podívej se sám.“

Ondřej si vzal populárně naučnou přílohu cestovního katalogu nazvaného *Léto stále* a četl: „Vlastní ochranná doba pokožky – stanovuje maximální délku pobytu na slunci bez jakékoliv ochrany. Co je to maximální délka pobytu na slunci bez jakékoliv ochrany?“

Magda svoje sluníčko pozorovala s přimhouřenýma očima: „No přece než ti zčervená kůže, broučku.“

Ondřej nevěděl, co na to říct, tak se vrátil k textu: „Ochranný solární faktor je číslo, které udává, kolikrát déle můžeme být na slunci bez rizika spálení, než kdybychom opalovací přípravek nepoužili.“

„No, vidíš, jak ti to jde,“ pochválila ho.

Ondřej si ve tváři ponechal analytický výraz, vstal a z kosmetické skříňky přinesl opalovací krém a prostudoval si štítek: „To znamená, že ochranný faktor 20 mě bude chránit dvacet krát dvacet minut? To je 400 minut... skoro sedm hodin...“

Tázavě se na ni podíval: „To není možný.“

„Proč by ne?“

Nedovedl si představit, že by se – byť nakrémovaný – smažil na pláži jen tak sedm hodin a zůstal v pohodě. V jeho myšlenkách se objevil stín. Ale nic příjemně chladivého, žádný úkryt před spalujícím sluncem. Spíš těžká tlačivá clona, která rušila a zneklidňovala výhled do modrozlaté budoucnosti.

Věděl, co to je. Péta a jeho strašně spálená záda po práci na zahradě. Po půl roce mu řekli, že má rychle postupující zhoubný kožní melanom. Péta mu to řekl nedávno. Zrušil už nekolikátou hospodu, na kterou se spolu domlouvali, a Ondřej, už celkem rozmrzelý, na něj udeřil. Petrovo přiznání jím otřásl. A mimo jiné se začal víc pozorovat. Jako by až s vážnou nemocí kamaráda, kterého znal od školky, pochopil, že bezstarostnost života se začíná rozplývat, když je člověku stále více přes třicet.

Ještě chvíli zamyšleně koukal do tabulky, pak si prohlédl pár azurově laděných fotek s krásnými opálenými těly – ty křivky! Fungovalo to však

jen částečně. Lechtivý, až skoro vzrušující pocit stále kalil ten v pozadí rozmazaný stín.

„Počkej, já ti taky něco ukážu,“ řekl Magdě v náhlém hnutí myslí a cítil se najednou jaksi lehčeji a inspirovaný zároveň. Jako by se konečně od stínu osvobodil.

Naklonila se k němu, aby dobře viděla na displej, kde se načetla mapa Evropy, zbarvená od modré a zelené na severu přes okrovou a béžovou ve středu po oranžovou až rudou na jihu.

Ukázal na nanicovatou barvu zhruba uprostřed mapy: „Ve střední Evropě se pohybuje sluneční záření mezi 1 000–1 400 kilowatthodinami na metr čtvereční, v Evropě jižní je to tak 1 600–2 200.“ Pohodil hlavou nejprve směrem ke studenému akváriu za oknem: „Takže tady kolem Prahy máme asi 1 000 jednotek slunce,“ a pak zpět ke stolu, kde dominovaly azurovo-zlaté reklamní fotografie cestovní kanceláře, „zatímco na jihu Španělska nebo Itálie je to dvakrát tolik.“

Spočinul na jejím poněkud nezúčastněném pohledu. Jasně, musel to vzít trochu jinak a začal počítat: u nás připadá na den v průměru čtyři a půl hodiny slunečního svitu. Když se chceš opalovat ve Francii, máš na to o půl hodiny víc, ovšem v Portugalsku sedm a půl hodiny, a to denně po celý rok! Až do teďka žádné překvapení, vid'. Jsme národ, co si pořád stěžuje na počasí. A právem. Jsme prostě v Evropě průměrně až podprůměrně sluncem obdařená země. Přesto, přesto tu vzniká něco... co z nás udělá sluneční velmoc. Věřila bys tomu?“

Podíval se do ohybu gauče. Magda stočená jako klubíčko vlny už pokojně oddychovala v zimním spánku nedělního odpoledne.

„Tak absurdní,“ dodal sám pro sebe, díval se na pruh umírajícího světla v přítmi svého holešovického bytu, utopeného ve čtvrti starých činžáků, které se krčily pod svahem, kde se Letná přes park dále zvedá k Pražskému hradu. Ve staré „dělnické“ čtvrti se od devadesátých let minulého století žilo zajímavě, pokud člověku nevadil deficit zeleně a slunečního světla. „To z nich nikdo nevidí, jak je to absurdní?“

Praha zažívá běžný lednový den, padá déšť se sněhem, je kolem 3 stupňů. Pět set kilometrů na severozápad od Prahy leží Hamburk, ten má na tu dobu běžných 5 stupňů, větrno a déšť doprovázejí ještě kroupy. Tenerife na Kanárských ostrovech jen kolem 15 stupňů, ovšem tradičně sluníčko, v Sydney je léto a při 24 stupních Celsia tam zuří bouřka s prudkým lijákem. Tokio zaznamenává 6 stupňů bez srážek. Prostě neděje se na zeměkouli na tu dobu nic zvláštního. Vše se má změnit ráno krátce po 6:30 univerzálního času GMT.

NASA sice už několik dní vyhodnocuje neobvyklé jevy na Slunci a pozoruje vývoj kolem nových slunečních skvrn, ale doposud neměla důvod k vydání varování. Doktorka Debora Katzová z monitorovacího centra vesmírného počasí Space Weather Prediction Centre v Boulderu, ve státě Colorado na úpatí Skalistých hor, má noční službu, upíjí kávu z kelímku a sleduje tři monitory před sebou. V 1 hodinu a 36 minut dostává z automatizovaného počítačového dispečinku výstrahu stupně X, tedy nejvyššího možného rizika z aktivit Slunce. Výstraha automaticky spouští proces analýzy dat a alarmuje specialisty na sluneční erupce a protonové bouře. Doktorka Katzová se dle pravidel nesmí spoléhat jen na digitalizovanou cestu, zvedá telefon a volá na speciální linku do NASA. Podle dosavadních poznatků a zkušeností je třeba na prvním místě varovat kosmické stanice, astronauti musí setrvat v bezpečí vesmírných stanic, nevykonávat žádnou práci a hlavně nevstupovat do vesmírného prostoru. Dalším kritickým terčem je energetická infrastruktura. Rozjíždí se krizová komunikace s operátory energetických přenosových soustav, aby se rychle připravili na přechod na ostrovní režim. Podle dosavadních zkušeností se mohou následky erupcí v podobě různých elektromagnetických jevů projevit už do dvou hodin, nejdéle do několika dnů.

Blesková analýza v NASA potvrzuje úroveň rizika X: obří erupce nastala ve skupině slunečních skvrn NOAA 720 na severozápadním okraji Slunce. V jejím důsledku se formuje kaskáda vysokoenergetických částic, takzvaná protonová bouře. Alarm! Debora se ohlédne na kolegy v dispečinku, Pedro už to také určitě vidí, obvyklý úsměv mu nehraje ve tváři a navzdory jeho pestrému oděvu s barevnými řemínky vyhlíží jeho tvář popelavě. Napadne ji, že v momentech, jako je tento, všichni skokově zestárnou a jestlipak i ona právě teď vypadá tak hrozně? Dva další kolegové spěchají k jejímu stolu, protože ona má jen jako jedna ze dvou lidí na obrazovce i živý kanál s útvarem zvláštní krizové pohotovosti, který sice pracuje v rámci NASA, ale není zakreslen v žádné organizační struktuře.

Cítí, jak se kolegové za ní naklání k jejímu monitoru, nikdo nic neříká. Přesto jí to dává oporu. Přítomnost dalších lidí, kteří „vědí“, jí pomáhá, aby se dokázala lépe soustředit a nezpanikařila. Napadne ji, že až přijde konec světa, lidé nejen že to nebudou předem vědět, ale možná si toho ani nevšimnou. Tak rychle všechno půjde.

Koncentrace protonů řítících se k Zeměkouli podle všeho dosahuje nejvyšších kdy změřených hodnot! První odhady pohybu kaskády hovoří o rychlosti cirká 100 tisíc kilometrů za sekundu, tedy je oproti rychlosti samotné erupce ještě třístokrát rychlejší a dosahuje tak třetiny rychlosti světla... „Ale... to znamená,“ řekne nahlas doktorka Katzová a už to nedopoví. Všichni se nakloní blíže k monitoru, jako by tomu nechtěli věřit.

Celým tělem jí projede strašlivý záchvěv. Do pracovní koncentrace se jí vklíňuje nezastavitelná myšlenka na rodinu, děti poklidně spící v domě na kraji města. „Nepanikař,“ přikazuje si a snaží se utřídit si kroky, jaké má nyní učinit. Je třicet minut od zaznamenání erupce a podle všeho protonová bouře už před pár minutami zasáhla Zemi. Rychleji než kdy jindy a zejména rychleji, než se člověk i s nejlepší technikou byl schopen na cokoli připravit.

Po návratu z této služby domů jako obvykle zkontrolovala spící děti a jako obvykle ulehla v ložnici k několika málo hodinám spánku. Tentokrát ale nespala. Plakala. Plakala dlouho obrovskou úlevou a cítila se nekonečně šťastná. Spát v tichém domě, v suchu a teple, slyšet, jak klidně oddechují vedle v ložnici děti a ráno si dát v pohodě spolu sní-

dani. Existuje dokonalejší definice štěstí? Plakala a vychutnávala si každou vteřinu svého života.

Následky protonových bouří jsou stále ještě neprozkoumanou krajinou. Ví se, že protony mohou způsobit nejen nepředvídatelné výpadky v energetických sítích a svými magnetickými efekty zmást navigace GPS či počítačové a mobilní sítě, prostě ohrozit chod světa přes techniku. Protony ale proniknou i lidským tělem, a mohou mu tak způsobit biochemické poškození. Mohou způsobit neviditelné a nevratné změny v organismu, které se projeví později ve formě poruch, nemocí či změn v chování.